Unges arbejde

BRANCHEVEJLEDNING

Unge under 18 i detailhandlen

BFA HANDEL

Indhold

Forord 3

Indledning 5

Oplæring og instruktion 6

Effektivt tilsyn og løbende opmærksomhed 7

Arbejdstid 8

I hvor lang tid og hvornår må den unge arbejde? 8

Instruktionen til den unge 8

Alenearbejde 9

Hvornår og hvor er der særlige hensyn som følge af voldsrisiko ? 9

Instruktionen til den unge 9

Maskiner og tekniske hjælpemidler 10

Hvilke maskiner og tekniske hjælpemidler må den unge ikke bruge ? 10

Maskiner og tekniske hjælpemidler i butikker 11

Inspiration til instruktion af unge i arbejde med maskiner og tekniske hjælpemidler 11

Løft, skub og træk 12

Hvad må de unge løfte ? 12

Inspiration til instruktion af unge i løft af byrder 12

Hvad må de unge bære ? 12

Inspiration til instruktion af de unge i bæring af varer 12

Inspiration til instruktion af unge i skub og træk-arbejde 14

Hvad må de unge skubbe og trække ? 15

Stoffer og materialer 16

Hvilke stoffer og materialer må de unge ikke arbejde med ? 16

Inspiration til instruktion af unge i brug af stoffer og materialer 17

Checkliste for oplæring og instruktion af unge ift. arbejdsmiljø 18

Anden relevant litteratur 19

Forord

Branchefællesskabet for arbejdsmiljø Handel, finans og kontor (BFA HFK), herunder Branchefællesskabet for arbejdsmiljø – Handel (BFA Handel), er et samarbejde mellem branchernes arbejdsgiver- og arbejdstagerorganisationer. Branchefællesskabet har til formål at bistå branchens virksomheder med information og vejledning om arbejdsmiljø, som bidrager til at forebygge og løse arbejdsmiljøproblemer.

BFA Handel udgøres af organisationerne Dansk Erhverv, HK HANDEL, Lederne, Fødevareforbundet NNF, Drivkraft Danmark, Service Forbundet, Danske Slagtermestre, Bager- og konditormestre i Danmark (BKD) og Brugsforeningens arbejdsgiverforening. Projektledelse: Dansk Erhverv og HK Handel.

BFA Handels branchevejledninger er et udtryk for parterne fælles opfattelse af, hvad der er god arbejdsmiljøstandard inden for detailbranchen. Arbejdstilsynet har haft BFA-vejledningen til gennemsyn og finder, at dets indhold, herunder tekst og billeder, der knytter sig til arbejdsmiljøforhold, opfylder de krav, der følger af arbejdsmiljølovgivningen. Arbejdstilsynet har alene vurderet vejledningen, som den foreligger, og gør opmærksom på, at der kan være arbejdsmiljøproblemstillinger og -krav, der ikke er behandlet i vejledningen. Arbejdstilsynet har gennemgået vejledningen i overensstemmelse med regler og praksis pr. juni 2023.

Indledning

Detailhandelen er en af de brancher, hvor mange unge under 18 år har fritidsjob. Når der er unge ansatte i butikken, er der en række forhold, man som arbejdsgiver/arbejdsmiljøorganisation skal være særligt opmærksom på.

På grund af manglende erfaring fra arbejdsmarkedet mangler de unge ofte forudsætninger for at vurdere arbejdsmiljøet og eventuelle faremomenter, som en bestemt arbejdsopgave kan indebære. Samtidig er de mere sårbare over for de arbejdsmiljøpåvirkninger, de udsættes for, fordi de endnu ikke er fuldt udvoksede.

I arbejdsmiljøloven er der derfor en række områder med skærpede regler i forhold til de unges arbejdsmiljø fx begrænsninger ift. arbejdstid, hvor tunge byrder de må løfte, brug af tekniske hjælpemidler og arbejde med stoffer og materialer.

De unge skal have en god og sikker start på arbejdslivet. Derfor er det vigtigt, at arbejdsgiveren sikrer, at arbejdsmiljølovens regler overholdes, og at den unge får en grundig oplæring og instruktion. Men de voksne og mere erfarne medarbejdere i butikken kan også bidrage til, at de unge kommer godt fra start, ligesom at andre unge i butikken ofte kan være gode forbilleder for de nyansatte unge.

Denne branchevejledning

Denne branchevejledning henvender sig til arbejdsgiver, arbejdsleder og arbejdsmiljøorganisation eller de personer, der udfører arbejdsmiljøarbejdet i butikken. Vejledningen informerer om, hvad de unge under 18 år må arbejde med ifølge arbejdsmiljøloven.

Under hvert afsnit er der inspiration til den oplæring og instruktion, der kan gives til den unge.

BFA Handel har valgt at bruge "butikken" som en samlet betegnelse for alle typer butikker, supermarkeder, varehuse, byggemarkeder, kiosker, forretninger m.m. i detailhandelen.

Oplæring og instruktion

Det er ved det første møde med arbejdsmarkedet, at gode vaner grundlægges. En af de vigtigste forudsætninger for, at de unge får en god start på arbejdsmarkedet, er, at de får en grundig oplæring og instruktion i, hvordan arbejdsopgaverne skal løses.

Samtidig er det vigtigt, at de unge bliver bevidste om betydningen af et sikkert og sundt arbejdsmiljø, og det at udvise en sikker adfærd er lige så vigtig en forudsætning for at være på en arbejdsplads som det at passe selve arbejdet.

I dette afsnit findes en række gode råd om og inspiration til, hvordan instruktionen kan gennemføres.

Oplæringen og instruktionen i arbejdets udførelse

Oplæringen og instruktionen skal gives, inden den unge begynder at arbejde, og det er vigtigt, at der bliver afsat den fornødne tid til dette.

Oplæringen og instruktionen skal være så tilstrækkelig, at den unge kan udføre arbejdet fuldt forsvarligt, og samtidig skal der oplyses om de tiltag, der er truffet for at sikre den unges sikkerhed og sundhed. Det kan være en god idé at vise den unge, hvordan arbejdet skal udføres og gøre det gentagne gange, indtil den unge har forstået, hvordan arbejdet skal udføres. I de forskellige afsnit i denne branchevejledning kan der hentes inspiration til, hvad oplæringen og instruktionen kan omfatte.

Aftal hvem der gør hvad

Aftal hvem der i butikken har ansvaret for den unges oplæring og instruktion, inden den unge starter i butikken. Det er altid en god idé at have faste og klare procedurer for instruktionen, fx kan det fremgå af skriftlige retningslinier.

Det er arbejdsgiverens ansvar at sikre, at arbejdsmiljølovens regler overholdes, og at de unge bliver instrueret i, hvordan de sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt skal udføre deres arbejde.

Arbejdslederen skal medvirke til, at arbejdsforholdene er sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarlige indenfor det arbejdsområde, vedkommende leder. Ofte vil det være arbejdslederen, der på vegne af arbejdsgiveren, forestår instruktionen.

I de butikker, hvor der er oprettet en arbejdsmiljøorganisation, vil repræsentanterne i arbejdsmiljøorganisationen løbende være opmærksomme på de unges arbejdsmiljøforhold. Fx om vægtgrænser for løft og bæring bliver overholdt, om de unge får grundig oplæring og instruktion i deres arbejde, og om de særlige arbejdstidsregler for unge bliver overholdt.

Checkliste

Til brug for introduktionsforløbet kan der udarbejdes en checkliste over de forhold, der skal gennemgås, så man sikrer, at alle forhold af betydning for de unges arbejde bliver gennemgået.

I denne branchevejledning s. 18 findes der et eksempel på en checkliste, der omhandler forhold af betydning for de unges arbejdsmiljø. Checklisten kan videreudvikles og tilpasses den enkelte butik.

De unges forældre

Det er en god idé at opfordre den unge til at fortælle sine forældre om sit nye job, og hvad arbejdet indebærer.

Arbejdsgivere, der beskæftiger 13-14-årige samt ældre unge, der stadig er omfattet af undervisningspligten, skal underrette den unges forældre om beskæftigelsen. Underretningen skal indeholde oplysninger om, at arbejdsgiveren har ansat den unge og om arbejdstidens længde. Hvis der i butikken er ulykkes- og sygdomsfarer forbundet med arbejdet, skal arbejdsgiveren også meddele dette, samt om de sikkerheds- og sundhedsmæssige tiltag, der er truffet for at imødegå disse. Der stilles ingen formkrav til arbejdsgiverens underretning af forældrene.

Effektivt tilsyn og løbende opmærksomhed

Når den unge begynder at arbejde i butikken, skal arbejdsgiveren sikre, at den unge er under tilsyn, så der ikke opstår uforudsete risici. Det er også vigtigt, at der løbende bliver fulgt op på instruktionen, så den unge ikke tillægger sig nogle dårlige vaner.

Effektivt tilsyn

Tilsynet skal være tilpasset det arbejde, den unge udfører, fx behøver den unge ikke være under konstant opsyn, hvis arbejdet ikke indeholder særlige risici, eller den unge er rutineret. I det tilfælde kan tilsynet bestå af en jævnlig kontakt, der sikrer, at der ikke er opstået uforudsete risici, og at den unge har en sikker adfærd.

Det er vigtigt, at det aftales, hvem der står for tilsynet med den unge, og hvordan tilsynet skal tilrettelægges og udføres. Tilsynet skal foretages af en person, der er fyldt 18 år, og som har godt kendskab til det arbejde, der udføres.

Løbende opmærksomhed

De voksne og mere erfarne kolleger bør holde et vågent øje med de unge og dele erfaring og viden om arbejdsmiljø med dem.

Hvis de unge gør noget, der er til fare for deres sikkerhed og sundhed, er det vigtigt, at der gribes ind, og at der gives gode råd om, hvad den unge kunne have gjort anderledes.

I dagligdagen er det arbejdsgiveren/arbejdslederen eller arbejdsmiljøorganisationens opgave at rådgive de unge om arbejdsmiljø, herunder at holde øje med om der er arbejdsmiljøforhold i butikken, eller noget ved de unges arbejdsmåder, der kan være til fare for de unges sikkerhed og sundhed.

Men de voksne og mere erfarne kolleger kan også være med til at lære de unge, hvordan arbejdet udføres på en sikkerheds- og sundhedsmæssig fuldt forsvarlig måde, fx ved at fremstå som et godt eksempel, ved at være bevidst om egen adfærd og ved at virke imødekomne, når de unge spørger til råds.

Butikken skal også sikre, at de unges arbejde er dækket af virksomhedens arbejdspladsvurdering (APV), se referenceliste med oversigt over anden litteratur på side 19.

Arbejdstid

Der skal tages særlige hensyn til de unge medarbejdere for at sikre, at de ikke belastes unødigt og har tid til at hvile ud og at passe skolen. Der gælder derfor andre arbejdstidsregler for de unge. Arbejdsgiveren/lederen skal medtage disse retningslinier i planlægningen af de unges arbejdstider.

I hvor lang tid og hvornår må den unge arbejde?

Arbejdstidens længde og placering afhænger af den unges alder, og om den unge har afsluttet 9. klasse.

Undervisningspligten gælder, til den unge har afsluttet folkeskolens 9. klasse.

	13-14 årige	15-17 årige, der ikke er gået ud af 9. klasse	15-17 årige, der er gået ud af 9. klasse
Skoledag	2 timer om dagen	2 timer om dagen	8 timer om dagen og 40 timer om ugen [3]
Skolefridag	7 timer om dagen [1]	8 timer om dagen [2]	Arbejdstiden må ikke overstige den sædvanlige arbejdstid for voksne, der er beskæftiget i samme branche, dog max 40 timer om ugen, selvom den sædvanlige arbejdstid for voksne er *mere* end 40 timer.
Skoleuge	12 timer om ugen	12 timer om ugen	
Skolefri uge	35 timer om ugen	40 timer om ugen	
Pause	30 minutter, når arbejdstiden er på mere end 4 ½ time	30 minutter, når arbejdstiden er på mere end 4 ½ time	30 minutter, når arbejdstiden er på mere end 4 ½ time
Hvile-periode	14 timer	14 timer	12 timer
Aften- og natarbejde	Må ikke arbejde i perioden kl. 20.00 - kl. 06.00	Må ikke arbejde i perioden kl. 20.00 - kl. 06.00	Må normalt ikke arbejde i perioden kl. 20.00 - kl. 06.00, - dog særlige regler for butikker, kiosker, tankstationer o.l. [4]
Fridøgn	2 døgn om ugen [5]	2 døgn om ugen	2 døgn om ugen
Ferie	Så vidt muligt en hel arbejdsfri periode i skolesommerferien	Så vidt muligt en hel arbejdsfri periode i skolesommerferien	

Instruktionen til den unge

I forbindelse med ansættelsen bør arbejdsgiveren gøre den unge opmærksom på de særlige arbejdstidsregler. Det er også vigtigt, at arbejdsgiveren/lederen er opmærksom på arbejdstidsreglerne i planlægningen af den unges arbejdstid og den øvrige arbejdstilrettelæggelse.

1) Når den samlede arbejdstid er på 7 timer, skal den ligge samlet.
2) Når den samlede arbejdstid er på 8 timer, skal den ligge samlet.
3) Hvis arbejdet foregår som led i en uddannelse, skal den tid, den unge bruger på undervisning, medregnes til den daglige og den ugentlige arbejdstid.
4) Det skal så vidt muligt være 2 sammenhængende fridøgn, og den ene fridag skal normalt være en søndag.
5) Der gælder særlige regler for butikker, tankstationer o.lign., der holder åbent for kunder efter kl. 20.00. Her må de unge arbejde indtil kl. 22.

Alenearbejde

Mange unge arbejder alene på tankstationer, i døgnkiosker, grillbarer, bagerbutikker, minimarkeder og andre forretninger med lang åbningstid. Sådanne forretninger kan være mål for røverier og vold. Der er særlige regler for, hvor og hvornår de unge ikke må arbejde alene, så de ikke udsættes for voldsrisiko.

Hvornår og hvor er der særlige hensyn som følge af voldsrisiko?

Unge må ikke arbejde, hvor der er særlig risiko for vold, med mindre den unge arbejder sammen med en person over 18 år.

- I kiosker, grillbarer, bagerforretninger, videobutikker, tankstationer og lignende må de unge ikke arbejde i nedenstående tidsrum, med mindre den unge arbejder sammen med en person over 18 år:

  • mellem kl. 18.00 - kl. 06.00 på hverdage
  • mellem kl. 14.00 - kl. 06.00 i weekenden og på helligdage. Det samme gælder butikker, der ligger isoleret.

- I storcentre må den unge arbejde alene eller sammen med andre unge inden for almindelig åbningstid:

  • mellem kl. 18.00 - kl. 20.00 på hverdage
  • mellem kl. 14.00 - kl. 20.00 i weekenden og på helligdage.

Betingelsen herfor er, at der i disse perioder enten foretages hyppig patruljering af sikkerhedsvagter, eller hvis arbejdet i forretningen foregår under anden form for overvågning, der sikrer, at der inden for en kortere periode kan komme hjælp. Det kan fx være tilfældet, hvis butikken video-overvåges fra et centralt sted i centret.

Dispensationsmuligheder

Arbejdstilsynet kan, efter at have spurgt politiet, tillade, at unge kan arbejde alene - også på tidspunkter, hvor det ellers ville være i strid med reglerne. Det kræver dog, at arbejdsgiveren dokumenterer, at arbejdsforholdene er sikre. Det vurderes bl.a. ud fra beliggenhed, indretning og de trufne forholdsregler.

Instruktionen til den unge

Når det gælder reglerne omkring alenearbejde, er det væsentligt, at arbejdsgiveren/lederen medtager et hensyn til dette i planlægningen af arbejdstiden og arbejdstilrettelæggelsen.

I forbindelse med ansættelsen bør arbejdsgiveren instruere om, hvordan de unge kan undgå disse farlige situationer, men også hvordan de skal forholde sig, hvis der fx sker et røveri.

BFA Handels branchevejledning til arbejdsgiver/arbejdsmiljøorganisationen om "Røveri, butikstyveri, ran og vold i butikker" kan bruges som inspiration til denne instruktion.

Maskiner og tekniske hjælpemidler

Pap-/plastpresser, flaskebånd, friturekoger, elektriske pålægsmaskiner, gaffelstablere o.lign.

I butikker bruges fx pap-/plastpresser, flaskebånd, gaffelstablere, friturekoger og elektriske pålægsmaskiner. Den unge medarbejder har ofte ikke den erfaring og indsigt i betjening af butikkens maskiner og tekniske hjælpemidler, som er nødvendig for at kunne betjene maskinerne og undgå at komme til skade. Derfor er der nogle maskiner og tekniske hjælpemidler, som den unge medarbejder ikke må betjene.

Selvom maskinen eller de tekniske hjælpemidler ikke er vurderet som farlige for den unge, kan en forkert brug og adfærd medføre en faresituation. Det er derfor vigtigt, at de unge får en grundig oplæring og instruktion i brugen af maskiner og tekniske hjælpemidler, og at der i den første tid efter instruktionen føres et effektivt tilsyn med de unges brug af maskinerne/de tekniske hjælpemidler.

Hvilke maskiner og tekniske hjælpemidler må den unge bruge?

Unge, der er fyldt 15 år, og som ikke er omfattet af undervisningspligten, må arbejde med følgende maskiner og tekniske hjælpemidler under forudsætning af, at disse maskiner er afskærmet, og man ikke kan komme i berøring med de bevægelige dele, når maskinen er i drift, og der ikke er andre farer ved maskinerne eller arbejde af tilsvarende farlighed:

- Maskiner med hurtiggående, skærende værktøj
- Maskiner med stempellignende bevægelser

- Maskiner med åbne valser og snegle
- Maskiner som fx blande-, male-, knus- og hakkemaskiner, afsværingsmaskiner, rivemaskiner og centrifuger.

Unge, som er 13-14 år ...

... eller ældre unge, som er omfattet af undervisningspligten, må ikke beskæftiges med maskiner, med mindre det er ufarlige husholdnings- eller kontormaskiner.

Disse unge i detailhandlen må arbejde i nærheden af andre maskiner, såfremt maskinerne er udformet eller afskærmet på måde, at de bevægelige, og bearbejdende dele er utilgængelige under drift. Der må ikke være andre farer ved maskinerne. De unge må ved udførelsen af arbejdet i nærheden af maskinerne ikke være udsat for fare. Uindkapslede maskiner skal være standset og effektivt sikret mod igangsætning og risiko for tilskadekomst eller på anden vis sikret mod tilskadekomst, fx ved indkapsling, når arbejdet udføres på virksomheder, som er omfattet af de branchekoder, der fremgår af bilag 11 i bekendtgørelse nr. 1049 om unges arbejde. Disse maskiner omfatter:

- Maskiner med hurtiggående, skærende værktøj
- Maskiner med stempellignende bevægelser
- Maskiner med åbne valser og snegle
- Maskiner som fx blande-, male-, knus- og hakkemaskiner, afsværingsmaskiner, rivemaskiner og centrifuger.

Maskiner og tekniske hjælpemidler i butikker

Erfaringsmæssigt er der følgende forhold omkring maskiner og tekniske hjælpemidler i butikken. Det er de maskiner og tekniske hjælpemidler, der typisk anvendes inden for detailhandelen, men der kan være nogle butikker, som har andre maskiner og tekniske hjælpemidler.

Pap-/plastpresser

- Unge, der er fyldt 15 år, og som ikke er omfattet af undervisningspligten, må fylde i pressen og foretage presning. Pressen skal være fuldstændig afskærmet, så der ikke er nogen form for risiko for klemningsfare eller nedstyrtningsfare.
- De unge må ikke klargøre pressen eller tænde for strømmen (på hovedafbryderen). De må heller ikke tømme, vedligeholde eller rengøre pressen.

Flaskeautomater

- Unge, der er fyldt 15 år, og som ikke er omfattet af undervisningspligten, må arbejde ved flaskeautomat og -bånd.

Friturekoger

- Unge under 18 år må ikke udføre arbejde, hvor de kan komme i kontakt med ekstremt høje temperaturer. Unge må derfor aldrig tømme en friturekoger eller filtrere den varme olie.
- Unge, der er fyldt 15 år, og som ikke er omfattet af undervisningspligten, må afhængig af en konkret vurdering i hvert enkelt tilfælde derudover arbejde med eller i nærheden af en friturekoger. I vurderingen lægges der vægt på, om:
  - Friturekogeren er fastgjort.
  - Gulvet ikke er glat, og at der er gode pladsforhold.
  - Der er egnet brandslukningsudstyr (brandtæppe) umiddelbart ved friturekogeren, og at de ansatte er instrueret i brug af udstyret.

Pålægsmaskiner, elektriske knive og røremaskiner

- Unge under 18 år må ikke bruge uafskærmede pålægsmaskiner, elektriske knive og røremaskiner.
- Unge må ikke rengøre maskiner med skarpe eller skærende klinger.

Gaffeltruck-/stabler

- Unge under 18 år må ikke køre med gaffeltruck eller selvkørende gaffelstabler.
- Unge, som er 16 år, må godt bruge gaffelstabler, der ikke er selvkørende. Løftehøjde må ikke overstige 1 m.

Nogle maskiner må godt betjenes, hvis den unge er fyldt 15 år og lærling i fx en slagterafdeling. Her må den unge lærling betjene mekanisk drevne kødsave, lynhakkere, pølsestopper og pålægsmaskiner. Jf. Bekendtgørelsen om unges arbejde.

Udgangskasser

- Unge, der er fyldt 15 år, og som har afsluttet 9 klasse, må arbejde ved udgangskassen under forudsætning af, at de har fået grundig oplæring og instruktion i udførelsen af arbejdet, herunder hvordan man betjener udgangskassen, og hvordan man håndterer kunder.
- 13-14 årige og ældre unge, der stadig er omfattet af undervisningspligten, må ikke arbejde ved udgangskasser.

Inspiration til instruktion af unge i arbejde med maskiner og tekniske hjælpemidler

- Vis de unge, hvilke maskiner/tekniske hjælpemidler de må bruge i butikken jf. ovenfor nævnte.
- Fortæl om maskinens/det tekniske hjælpemiddels konstruktion, herunder hvor den unge skal vise særlig agtpågivenhed før og under brugen.
- Instruér i betjening af maskinen/det tekniske hjælpemiddel og sørg for, at de unge har forstået instruktionen ved, at de afprøver maskinen eller det tekniske hjælpemiddel.
- Giv de unge besked om, hvem de kan henvende sig til, hvis der er tvivl om brugen af maskinen/det tekniske hjælpemiddel.
- Tal med de unge om, at det er vigtigt, at de overholder, hvilke maskiner/tekniske hjælpemidler de må bruge, og at de følger den instruktion og de sikkerhedsforskrifter, der er givet. Herunder, at de læser brugsanvisningen for maskinen.

Løft, skub og træk

I butikker forekommer der ofte arbejde med løft og transport af varer fx i forbindelse med opfyldning af varer, flaskesortering, indsamling af kundevogne og brug af palleløfter.
Ved arbejdsopgaver med løft, skub og træk skal der tages hensyn til den unges alder og fysiske udvikling, da de unge er mere udsatte for at tage skade af fysiske belastninger end voksne.
Ved alle arbejdsopgaver er det vigtigt, at de unge kender til, hvordan de kan udføre arbejdet i gode arbejdsstillinger. Derfor skal de unge have oplæring og instruktion i, hvad de må udføre, og hvordan de kan udføre arbejdet uden at komme til skade.

Inspiration til instruktion af unge i bæring af varer

- Giv de unge information om grænserne for, hvor meget de må bære.
- Vis hvilke tekniske hjælpemidler, de unge kan bruge i forbindelse med håndtering af varerne og instruér i, hvordan de tekniske hjælpemidler bruges.

Hvad må de unge løfte?

- Ved løft af tunge byrder må der tages særligt hensyn til den unges alder, køn og fysik, at løftet foretages tæt ved kroppen, og at byrdevægten i videst muligt omfang ikke overstiger 12 kg. Under tilsvarende hensyn skal det i enkelttilfælde tilstræbes, at der ikke foretages løft af byrder op til 25 kg. Hvis byrden bæres over afstand, skal der ske en forholdsmæssig reduktion i byrdevægten.

- Ved løftearbejde skal det sikres, at de unge arbejder under gode løfteforhold – dvs. at:
  - Løftet er mellem midtlårshøjde og under skulderhøjde, dvs. ca. i albuehøjde.
  - Løftet foregår midt foran og tæt ved kroppen.
  - Grebet om byrden er fast og godt.
  - Fodfæstet er stabilt.

Hvad må de unge bære ?

- Bæring af byrder skal såvidt muligt undgås. Bæring er, når man holder en byrde løftet i længere tid.
- Hvis byrden bæres over afstand, skal der ske en forholdsmæssig reduktion i byrdevægten.
- Når varerne samlet vejer mere end 12 kg, skal bæring undgås, og tekniske hjælpemidler, fx rulleborde eller sækkevogne, skal bruges.

Grundregler for et løftearbejde

1. Afklar byrdens vægt.
2. Afklar om byrden er fx glat, skarp, varm eller ustabil.
   Hvis byrden fx er skarp, glat eller mangler håndgreb, eller der er andre forværrende faktorer med betydning for håndteringen, skal der tages særligt hensyn.
3. Gå tæt på byrden og hold den tæt ind til kroppen under løftet.
4. Stå sikkert med ca. hoftebreddes afstand mellem fødderne og den ene fod foran den anden.
5. Hold ansigt og fødder i samme retning under hele løftet for at undgå vrid af ryg og ben.
6. Hold ryggen rank, dvs. krum ikke ryggen fremover.
7. Bøj i benene, når løftearbejdet påbegyndes.
8. Sørg for fast og solidt greb om byrden – brug hele håndfladen.
9. Sørg for god plads, så den unge kan få et godt greb om varen, og få det tekniske hjælpemiddel tæt hen på varen og til det sted, hvor varen skal sættes af.

Det er arbejdsgivers ansvar at sikre, at arbejdet med løft er planlagt, tilrettelagt og udført sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt.

Inspiration til instruktion af unge i løft af byrder

- Giv den unge information om grænserne for, hvor meget de må bære.
- Vis hvilke tekniske hjælpemidler, den unge kan bruge i forbindelse med håndtering af varerne.
- Instruer i, hvordan de tekniske hjælpemidler bruges, og understreg, at tekniske hjælpemidler altid skal anvendes, hvor det er muligt.
- Vis hvordan et løft skal udføres i gode arbejdsstillinger, og lad også den unge afprøve det i praksis.

Inspiration til instruktion af unge i skub og træk-arbejde

- Giv de unge information om grænserne for, hvor meget de må skubbe/trække, og vis, at når de er nødsaget til at "ligge vandret i luften" for at skubbe eller trække, så er det for stor en belastning.
- Vis hvilke tekniske hjælpemidler, de unge kan bruge i forbindelse med håndtering af varerne og instruér i, hvordan de tekniske hjælpemidler bruges.
- Vis hvordan skub og træk-arbejde kan udføres i gode arbejdsstillinger, og lad de unge afprøve det i praksis.
- Instruér de unge i altid at anvende tekniske hjælpemidler, hvor det er muligt.

Grundregler for skub og træk arbejde

- Der skal tages særlig hensyn, hvis der er forværrende faktorer med betydning for håndteringen.
- Afklar godsmængdens vægt.
- Vurdér godsmængdens stabilitet.
- Vurdér underlagets beskaffenhed - er der fx hældninger, ujævnheder eller niveauforskelle, og er det skridsikkert.
- Sæt langsomt i gang.
- Sørg for jævn hastighed gennem hele kørslen, og undgå for mange retningsændringer.
- Gå de steder, hvor der er tilstrækkelig med plads, så vrid og bøjning af ryg undgås.
- Skub eller træk med begge arme.

Det er arbejdsgivers ansvar at sikre, at arbejdet med træk og skub er planlagt, tilrettelagt og udført sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt.

Hvad må de unge skubbe og trække?

Unge under 18 år må ikke udføre skub- og trækarbejde, der udsætter den unge for større belastninger end dem, der er beskrevet under løft.

Det er vanskeligt at angive en vægtgrænse for, hvor meget gods der kan skubbes eller trækkes på et givent transportudstyr, da belastningen vil afhænge af en række faktorer, som skal indgå i en helhedsvurdering. Ved skub eller træk må der tages særligt hensyn til den unges alder, køn og fysik, og det skal sikres, at den samlede belastning ikke udgør en sikkerheds- og sundhedsmæssig risiko. Skubbe og trække-arbejdet skal foregå således, at den kraft, der skal præsteres ved igangsætning eller transport, er lav.

I vurderingen skal der kigges på følgende forhold:

- Transportmateriellets design
- Materiellets vedligeholdelse
- Underlagets beskaffenhed
- Pladsforhold, synsforhold
- Uforudsete hændelser, vægt og stabilitet af læs
- Arbejdsmetode, arbejdsstillinger og -bevægelser
- Arbejdets frekvens og varighed

Et godt fingerpeg om kraftkravet, og dermed om belastningen er for høj, er, hvis personen, der skubber/trækker, har en meget skrå stilling ("ligger vandret i luften"). I det tilfælde skal der bruges et teknisk hjælpemiddel, der kan nedsætte belastningen eller arbejdet skal udføres anderledes.

Det anbefales, at de unge ikke skubber/trækker mere end 10 kundevogne ad gangen ved vandret og jævnt underlag. Ved fx mere ujævne underlag, stigninger i terrænet eller dårligt vedligeholdte hjul på kundevogne, anbefales det at reducere antallet.

Rengøringsprodukter, desinfektionsmidler, dekoratørprodukter o.lign.

Rengørings-, desinfektionsmidler o.lign. kan indeholde farlige kemikalier, som de unge ikke må udsættes for. Det skal sikres, at de unge ikke udsættes for påvirkninger fra farlige stoffer og materialer, og at de får oplæring og instruktion i brugen af de produkter, de må arbejde med.

Hvilke stoffer og materialer må de unge ikke arbejde med?

- Unge under 18 år må ikke beskæftiges med eller være i farlig nærhed af farlige stoffer og materialer. Det er bl.a. de stoffer og materialer, som er mærket med symbolerne i tabellen nedenfor, eller som er optaget på en af nedenstående lister, som betragtes som farlige.
- Hvis de unge arbejder i lokaler, hvor andre bruger disse farlige stoffer og materialer, skal det vurderes, om de unge kan blive udsat for påvirkninger. I så fald må de unge ikke arbejde i det pågældende lokale. Det gælder fx ved organiske opløsningsmidler og stoffer og materialer, der afgiver dampe, støv eller aerosoler i lokalet.
- Udarbejd en vurdering af den kemiske risiko i arbejdet, og sørg for, at etiketter på bøtter og flasker mv. er tydelige, læsbare og ajourførte.

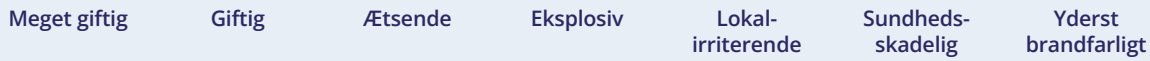

Piktogrammer angiver den eller de værste farer. Det kan fx være miljøfare, alvorlig sundhedsfare, ætsning, brandfare osv. Faresætningerne (H sætninger) er knyttet til klassificeringen af stoffet/blandingen. Herunder ses eksempler på nogle af de H-sætninger, der findes:

H350	Kan fremkalde kræft.
H340	Kan forårsage genetiske defekter.
H360	Kan skade forplantningsevnen eller det ufødte barn.
H334	Kan forårsage allergi- eller astmasymptomer eller åndedrætsbesvær ved indånding.
H312	Farlig ved hudkontakt.
H317	Kan forårsage allergisk hudreaktion.
H224	Yderst brandfarlig væske og damp.

Lister over farlige stoffer og materialer

- Stoffer og materialer, der er optaget på Arbejdstilsynets lister over stoffer og processer, som anses for at være kræftfremkaldende jf. bilag 1 og 2 i bekendtgørelsen nr. 1795 af 18. december 2015 om foranstaltninger til forebyggelse af kræftrisikoen ved arbejde med stoffer og materialer, som indeholder over 0,1 vægtprocent af disse stoffer.
- Organiske opløsningsmidler optaget på Arbejdstilsynets vejledende liste over organiske opløsningsmidler jf. At-vejledning C.0.1-1 af 1. august 2007, som indeholder mere end 1 vægtprocent af opløsningsmidler nævnt på listen.
- Biologiske agenser i gruppe 3 og 4 jf. bekendtgørelse nr. 1652 af 19. november 2020 om biologiske agenser og arbejdsmiljø.
- Stoffer og materialer, der er optaget med en grænseværdi i bekendtgørelse om grænseværdier, jf. Bekendtgørelse nr. 202 af 21. februar 2023 om grænseværdier for stoffer og materialer (kemiske agenser) i arbejdsmiljøet.

Checkliste for oplæring og instruktion af unge ift. arbejdsmiljø

Vær opmærksom på, at der gælder særlige regler for unge under 18 år og særligt skærpede regler for unge, der er 13 -15 år, eller som er omfattet af undervisningspligten.

Emne	Ansvarlig
Generelt	
Arbejdstid	
Alenearbejde	
Sikker adfærd	
Kontaktperson/person der har tilsyn	
Introduktion til arbejdsmiljøorganisationen og præsentation af arbejdsmiljørepræsentant	
Fremvisning af personalefaciliteter som fx toilet, omklædning	
Andet:	
Maskiner og tekniske hjælpemidler	
Gennemgå procedurer for:	
• anvendelse og betjening af de maskiner, som den unge skal betjene, fx flaskeautomat og pappresser	
• anvendelse af stiger	
• anvendelse og betjening af løftevogn, palleløfter o. lign.	
Andet:	
Ergonomi	
Gennemgå procedurer for:	
• løft	
• bæring	
• skub og træk	
• arbejdsstillinger og bevægelser	
• brug af tekniske hjælpemidler	
Andet:	
Værnemidler	
Gennemgå procedurer for:	
• anvendelse af handsker	
• anvendelse af andre beklædningsgenstande fx termotøj	
Andet:	
Kemikalier	
Gennemgå procedurer for:	
• anvendelse af rengøringsmidler	
• anvendelse af andre kemiske produkter	
Andet:	
Nødhjælp	
Gennemgå procedurer for:	
• anvendelse og betjening af brandslukningsudstyr	
• brug af flugtveje	
Andet:	
Røveri, tyveri og vold eller trusler om vold	
• forebyggelse	
• tackling af situationen	
• efter situationen	
Andet:	

Anden relevant litteratur

Love, bekendtgørelser og vejledninger
www.arbejdstilsynet.dk

Bekendtgørelse om unges arbejde
- Arbejdstilsynets bekendtgørelse nr. 1049 af 30. maj 2021 om unges arbejde

Vejledninger
- At-vejledning E.0.2-3
- At-vejledning C.1.3-5
  Arbejde med stoffer og materialer
- At-vejledning 13.0.1-1
  Undervisningspligtige unges arbejde
- At-vejledning E.0.2-3
  Ikke-undervisningspligtige unges arbejde

Netbaseret vejledningsmateriale på
www.bfahandel.dk

Pjece
- Sikker i butikken – pjece til de unge

Faktaark
- Fakta om Unges arbejde – fysiske påvirkninger
- Fakta om Unges arbejde – maskiner og tekniske hjælpemidler
- Fakta om Unges arbejde – stoffer og materialer
- Fakta om Unges arbejde – arbejdstid, hviletid og alenearbejde
- Fakta om Unges arbejde – generelt

Film
- Do it right i butikken:
  10 film om sikkerhed for unge
- Fem instruktionsfilm for unge:
  - Animationsfilm til brug for instruktion
  - Den vigtige oplæring
  - Tag de unge med i arbejdsmijøarbejdet
  - Spot til de unge
  - Sport til cheferne
- Unge og fysisk arbejdsmiljø
- Unge og psykisk arbejdsmiljø

Tjeklister og værktøjer
- APV Tjekliste: Unge undervisningspligtige
- APV Tjekliste: Unge IKKE undervisningspligtige
- Tjekliste: Instruktion af unge

Andet
- Hjemmeside: Ung med Job
  www.ungmedjob.dk